

Sygn. akt: I C 1059/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2022 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Ewa Gatz-Rubelowska
Protokolant:	stażysta Marta Joachimiak

po rozpoznaniu w dniu 8 lutego 2022 r. w Bydgoszczy

sprawy z powództwa **E. J., W. J., P. J.**

przeciwko R. Bank (...) w W. Oddział w Polsce

o ustalenie i zapłatę

- ustala, iż umowa nr (...) zawarta pomiędzy E. J., W. J., P. J. a (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. z dnia 20 czerwca 2008 r. jest nieważna;
- zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 32.245,57 zł. (trzydzieści dwa tysiące dwieście czterdzieści pięć 57/100) oraz kwotę 48.615,62 CHF (czterdzieści osiem tysięcy sześćset piętnaście 62/100) z tym, że spełnienie świadczenia powinno nastąpić za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów pozwanemu kwoty 292.860,92 zł (dwieście dziewięćdziesiąt dwa tysiące osiemset sześćdziesiąt 92/100) albo zabezpieczeniem roszczenia pozwanego o zapłatę tej kwoty;
- oddala powództwo w pozostałym zakresie;
- zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.817 zł (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście złotych 00/100) tytułem zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

SSO Ewa Gatz-Rubelowska

Sygn. akt I C 1059/20

UZASADNIENIE

Powodowie E. J., W. J. i P. J. wnieśli o ustalenie, że umowa kredytu mieszkaniowego nr (...), zawarta w dniu 20 czerwca 2008 r. przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego, tj. (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. jest nieważna w całości, w tym z uwagi na stosowanie klauzul niedozwolonych, sprzeczność z zasadami współżycia społecznego, a także z uwagi na sprzeczność z powszechnie obowiązującymi normami prawa. Ponadto powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego na ich rzecz solidarnie wszelkich nienależnie pobranych kwot wypłaconych na dzień 6 listopada 2020 r. w kwocie 32.245,57 zł oraz w kwocie 48.615,62 CHF

wraz z odsetkami ustawowymi i odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty.

Ewentualnie w przypadku nieuwzględnienia powyższego strona powodowa wniosła o ustalenie bezskuteczności częściowej umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) zawartej w dniu 20 czerwca 2008 r. przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego i tym samym ustalenie, że umowa kredytu jest nieważna w części, tj. w zakresie klauzul niedozwolonych, zawartych w § 2 ust. 1, § 10 ust. 4 pkt 1 i 2, § 12 ust. 9 umowy, a w rezultacie ustalenie treści istniejącego stosunku zobowiązaniowego przy założeniu bezskuteczności tych postanowień. Powodowie domagali się jednocześnie zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 94.838,01 zł tytułem zwrotu nienależnego świadczenia pobranego przez pozwanego bank od dnia 6 listopada 2010 r. do dnia 6 listopada 2020 r. w oparciu o zamieszczone we wzorcu umowy niedozwolone postanowienia, na podstawie których to postanowień, bez ważnej podstawy pozwany przeliczył zobowiązanie powodów z waluty polskiej na walutę (...), z zastosowaniem jednostronnie ustalonego przelicznika, a następnie od arbitralnie narzuconego zadłużenia pobierał odsetki oraz raty kapitałowo-odsetkowe, a także rozliczał te odsetki i raty z zastosowaniem przelicznika określonego przy użyciu klauzul niedozwolonych wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 21 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty, przy przyjęciu, że umowa nie jest dotknięta sankcją nieważności, zaś niedozwolone postanowienia nie wiążą powodów.

Powodowie wniesli także o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym podwójnych kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że szukała korzystnej oferty kredytowej i w pozwanym banku został im zaproponowany kredyt we frankach szwajcarskich. Powodowie podali, że wyrazili chęć zawarcia umowy. Zwrócili uwagę, że nie mieli możliwości ingerencji w treść umowy. Powodowie podnieśli, że propozycja zawarcia umowy była przedstawiona w sposób, który nie wywoływał obaw, a pracownik pozwanego wyjaśniał, że (...) jest walutą stabilną i wahania nie są duże. Zaznaczono, że nie przedstawiono powodom żadnej symulacji wysokości rat w zależności od wahań kursu (...). Powodowie wskazywali, że umowa została sporządzona w bardzo zawilej i niezrozumiałej dla przeciętnego konsumenta sposób.

Powodowie podali, że pozwany nie poinformował ich w jasny i zrozumiały sposób o ryzyku wiążącym się z zawarciem umowy kredytu denominowanego, o możliwych konsekwencjach ekonomicznych nieuniknionego wzrostu kursu (...) oraz wzrostu kapitału i rat. Jednocześnie strona powodowa wyjaśniła, że pozwany nie zaproponował żadnego mechanizmu ograniczającego ryzyko. Powodowie zaznaczyli, że w chwili podpisania umowy jak i w okresie późniejszym faktyczna wysokość zobowiązania powodów pozostała nieznana, a kwota kredytu oraz wysokość rat spłaty kredytu uzależniona została od nieznanych mierników, w tym w postaci kupna i kursu sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującego i ustalonego przez pozwanego w arbitralny sposób.

Zdaniem powodów umowa jest także sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, gdyż konsumenci nie mieli określone w sposób ścisły kwoty podlegającej zwrotowi. Jednocześnie powodowie zwrócili uwagę, że występowanie w umowie klauzul abuzywnych prowadzi do nieważności całej umowy, gdyż niemożliwej staje się jej wykonanie.

W odpowiedzi na pozew pozwany R. Bank (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W pierwszej kolejności pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia. W uzasadnieniu wskazał, że powodowie zaciągając zobowiązanie byli świadomi ryzyka kursowego, a przede wszystkim faktu wpływu kursu waluty na wysokość zobowiązania wobec pozwanego oraz wysokość raty. Pozwany podniósł, iż w Regulaminie kredytowania w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia spornej umowy określono, że kursy walut obcych ustalane są przy uwzględnieniu: średnich kursów walut ogłaszanych przez NBP, bieżącej sytuacji na rynku walutowym, aktualnej pozycji walutowej banku, przewidywania kierunku zmian kursów. Zasady te były stosowane w sposób jednolity względem wszystkich klientów, a strona powodowa wiedziała o nich już w chwili zawarcia umowy.

Pozwany zaznaczył, że wbrew twierdzeniom strony powodowej, mechanizm indeksacji przyjęty w umowie, w tym sposób ustalania kursów waluty obcej, mieści się w granicach swobody umów określonych w art. 353¹ k.c. Pozwany wskazał także, że klauzule dotyczące indeksacji nie są abuzywne. Kwestionowane postanowienia zostały indywidualnie uzgodnione między stronami, a w konsekwencji przyjęte przez stronę powodową.

Dalej strona pozwana zaprzeczyła jakoby nie dopełniła ciężących na niej obowiązków informacyjnych. Podkreśliła, że etapie zawierania umowy pozwany wyjaśnił powodom mechanizm działania indeksacji, a także wyraźnie zwrócił im uwagę na ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej. Pozwany podkreślił ponadto, że postanowienia umowne zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, a nadto przedstawiały informacje wystarczające do podjęcia przez kredytobiorcę świadomej i rozważnej decyzji. W dalszej części pozwany podjął rozważania na temat ewentualnych skutków stwierdzenia abuzywności w ukształtowaniu mechanizmu waloryzacji w umowie.

Pismem z dnia 25 października 2021 r. powodowie częściowo zmodyfikowali roszczenie sformułowane w pozwie jako ewentualne.

Na rozprawie w dniu 25 października 2021 r. pełnomocnik pozwanego złożył w obecności powodów ewentualny zarzut zatrzymania, co do kwoty 292.860,92 zł.

W toku procesu strona powodowa podtrzymywała swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie w zakresie żądania głównego. Również pozwany podtrzymywał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowie E. J., W. J. i P. J. działając jako konsumenci w dniu 20 czerwca 2008 r. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank (...) S.A. (obecnie R. Bank (...)) umowę kredytu mieszkaniowego nr (...) udzielonego w walucie obcej (...). Powodom udzielono kredytu jako konsumentom z przeznaczeniem na całkowitej spłaty kredytu hipotecznego mieszkaniowego przez (...) S.A. oraz remont nieruchomości. Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorców kwotę w wysokości 148.764 CHF. Kwota kredytu została wypłacona w złotych według kursu kupna waluty zgodnie z obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia kredytu Tabelą kursów walut dla produktów hipotecznych w pozwany banku. Okres kredytowania określono od dnia 20 czerwca 2008 r. do dnia 6 czerwca 2038 r. Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która na dzień podpisania umowy wynosiła 3,83%.

Zgodnie z § 10 umowy kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kredytu wraz z odsetkami wynikającym z umowy w terminach i wysokości ustalonych w harmonogramie spłaty, a także do spłaty innych zobowiązań wynikających z umowy kredytu w terminach i wysokościach wskazanych przez Bank. W przypadku kredytu udzielanego w (...), kapitał, odsetki oraz inne zobowiązania z tytułu kredytu wyrażone w walucie obcej spłacane będą w złotych jako równowartość kwoty podanej w tej walucie przeliczonej:

- 1) według kursu sprzedaży waluty zgodnie z obowiązującą w banku w dniu spłaty zobowiązania Tabelą kursów walut dla produktów hipotecznych w pozwany banku w przypadku wpłat dokonywanych przed tym terminem lub w tym terminie;
- 2) według kursu sprzedaży waluty zgodnie z obowiązującą w banku w dniu wpływu środków Tabelą kursów walut dla produktów hipotecznych w pozwany banku w przypadku wpłat dokonywanych pod dniem określony w w/w/ harmonogramie.

W § 12 ust. 9 umowy wskazano, że w przypadku przewalutowania kredytu udzielonego w (...) na kredyt udzielony w złotych stosuje się kurs sprzedaży (...) zgodnie z obowiązującą w Banku w dniu przewalutowania Tabelą kursów walut dla produktów hipotecznych.

W dniu 2 maja 2012 r. strony podpisały aneks do umowy. Aneks dawał możliwość spłaty kredytu w walucie (...).

(...) Bank (...) S.A. stanowi załącznik do umowy kredytu i jego integralną część.

dowody: odpis KRS pozwanego (k. 77-90 i 133-140 akt), umowa kredytu mieszkaniowego nr (...) z dnia 20 czerwca 2008 r. (k. 36-42 i 154-160 akt), aneks z dnia 2 maja 2012 r. (k. 43-44 i 174-175 akt), (...) Bank (...) S.A. (k. 45- 53 i 161-169 akt), wniosek o udzielenie kredytu (k. 146-149 akt), decyzja kredytowa (k. 151-152 akt) , odpis z (...) k 244-248.

Powodowie szukali korzystanej oferty kredytowej. Nie mieli zdolności na zaciągnięcie kredytu złotówkowego. Oferta kredytu w (...) została przedstawiona przez przedstawiciela pozwanego powodom jako bezpieczna z uwagi na stabilność waluty. Powodowie po zapoznaniu się z tą ofertą zdecydowali, że zawrą umowę o kredyt indeksowany w walucie obcej - (...).

Powodowie wniesli o udzielenie kredytu hipotecznego przez pozwanego. Podpisali także oświadczenia, z których wynikało, że zostali zapoznani przez pracownika pozwanego z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej oraz że są świadomi ponoszenia ryzyka z tym związanego, a także że zostali zapoznani z treścią Regulaminu i wyciągiem z Tabeli oprocentowania, opłat i prowizji. Powodów informowano, że wahania kursu (...) mogą wystąpić, ale są minimalne. Polegali oni na informacjach uzyskanych od przedstawiciela banku. Powodom nie wytłumaczono mechanizmu indeksacji kredytu oraz tego czym są tabele kursowe i jak ustalany jest kurs.

Umowa zawarta została przez strony z wykorzystaniem przedłożonego przez pozwanego wzorca umownego, bez możliwości negocjacji jej treści. Swoboda wyboru powoda ograniczała się jedynie do możliwości jej zawarcia bądź odmowy zawarcia na warunkach przedstawionych jednostronnie przez pozwanego.

Strona pozwana wydała pozytywną decyzję kredytową względem powodów na kwotę 298.808 zł.

dowody: umowa kredytu mieszkaniowego nr (...) z dnia 20 czerwca 2008 r. (k. 36-42 i 154-160 akt), wniosek o udzielenie kredytu (k. 146-149 akt), decyzja kredytowa (k. 151-152 akt), oświadczenia powodów (k.171-172 i 179-181 akt), zeznania powodów (k. 296-298 akt).

Powodowie dokonywali regularnie spłaty rat kapitałowo-odsetkowych. W ramach wykonywania umowy powodowie wpłacili na rzecz pozwanego kwotę 32.245,57 zł oraz kwotę 48.615,62 CHF.

dowody: zaświadczenie z banku (k. 54-59 akt), zeznania powodów (k. 296-298 akt) .

Pismem z dnia 30 lipca 2020 r. powodowie złożyli pozwanemu reklamację dotyczącą umowy kredytu hipotecznego nr (...) i wezwali pozwanego do zapłaty nienależnie pobranych przez niego świadczeń z uwagi na nieważność umowy. Pismo zostało doręczone stronie pozwanej w dniu 6 sierpnia 2020 r.

W odpowiedzi z dnia 13 sierpnia 2020 r. pozwany wskazał, że zarzuty i roszczenia powodów są pozbawione podstaw faktycznych i prawnych, dlatego bank ich nie uznaje.

dowody: reklamacja z dnia 30 lipca 2020 r. wraz z potwierdzeniem odbioru (k. 66-71 akt), pismo z dnia 13 sierpnia 2020 r. (k. 72-76 akt) .

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie w/w dokumentów złożonych przez strony w toku postępowania, jak również na podstawie przesłuchania powodów.

Sąd uznał za wiarygodne oraz przydatne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy dokumenty zebrane w aktach sprawy, albowiem zostały one sporządzone we właściwej formie, przewidzianej dla danego typu dokumentów. Ponadto autentyczność tych dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu ani stron postępowania.

Za przydatne dla rozstrzygnięcia Sąd uznał zeznania powodów, albowiem korespondowały one z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy. Powodowie przedstawili okoliczności, w których zaproponowano im zawarcie umowy kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem (...), jak również zapewnienia co do stabilności kursu franka szwajcarskiego i co do korzystności takiej umowy.

Dokumenty przedłożone przez pozwanego w postaci: publikacji (...) Banków (...) z dnia 30 stycznia 2018 r. pt. „Fakty na temat kredytów frankowych”, (...) w zakresie skutków projektu ustawy o sposobie przywracania równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki. Wpływ na instytucje kredytowe” opublikowane przez Urząd (...), „Oceny wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w (...) na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” opublikowaną przez Urząd (...), stanowiska NBP z 5 września 2016 r., porównanie kursów sprzedaży pozwanego oraz kursów sprzedaży NBP oraz uchwał Zarządu NBP nie wniosły niczego istotnego do sprawy oraz nie były przydatne dla stwierdzenia okoliczności faktycznych istotnych dla niniejszej sprawy. W ocenie Sądu zaofiarowane przez pozwanego dowody wskazują na istnienie różnych ocen prawnych kredytu, jak i na szerokie tło ekonomiczne kredytów indeksowanych. Wskazać jednak należy, że przeprowadzenie prawnej oceny umowy zastrzeżone jest dla Sądu.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowód z zeznań świadka A. S. uznając go za nieistotny dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, w szczególności na okoliczność procedury związanej z udzieleniem kredytu w momencie zawierania umowy oraz rodzaju kredytów hipotecznych dostępnych w tym czasie w ofercie banku, sposobu funkcjonowania kredytu hipotecznego jako odniesionego do waluty obcej, różnic w wysokości oprocentowania kredytów w złotych i waloryzowanych do waluty obcej, zasad ustalania kursów wymiany walut mających zastosowanie do umowy, możliwość wyboru oraz zmiany przez powoda waluty udzielonego kredytu. Powołany świadek nie brał udziału w procesie zawierania przez strony kwestionowanej umowy kredytu ani nie weryfikował dokumentacji kredytowej, przez co nie mógł posiadać wiedzy istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy.

Także na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowód z opinii biegłego jako nieistotny dla rozstrzygnięcia (k. 323 akt), gdyż wysokość pobranych przez pozwanego świadczeń wynikała wprost z zaświadczenia pozwanego, natomiast przeprowadzenie tego dowodu na okoliczność nadwyżki kwot rzeczywiście pobranych przez pozwanego dotyczyłoby żądania ewentualnego, a w przedmiotowej sprawie Sąd uznał zasadność żądania głównego.

Sąd zważył, co następuje:

Mając na względzie wyniki postępowania dowodowego Sąd uznał powództwo główne za zasadne w części. W ramach roszczenia głównego powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów kwot wskazanych pozwem wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w związku z nieważnością zawartej przez strony umowy kredytu i pobraniem przez pozwanego świadczeń nienależnych. Ponadto powodowie domagali się ustalenia nieważności umowy kredytu zawartej między stronami dnia 20 czerwca 2008 r.

Swoje żądania w powyższym zakresie powodowie opierali na zarzucie zastosowania przez pozwanego w umowie klauzul niedozwolonych w § 2 ust. 1, § 10 ust. 4 pkt 1 i 2, § 12 ust. 9 umowy. Powodowie wskazywali, że ww. postanowienia umowy powodowały, że pozwany mógł jednostronnie i arbitralnie modyfikować wskaźnik od którego zależała wysokość zobowiązań kredytobiorcy. Odwołując się również do orzecznictwa SN powodowie wskazali, na brak należytej informacji o istnieniu ryzyka kontraktowego co stanowiło naruszenie zasad współżycia społecznego takich jak zachowanie zasady uczciwości w obrocie gospodarczym.

Pozwany wnosząc o oddalenie powództwa kwestionował zarzuty powodów co do nieuczciwego charakteru postanowień umownych i naruszenia zasad współżycia społecznego.

W pierwszej kolejności Sąd zwrócił uwagę na fakt, że nie zasługuje na uwzględnienie zarzut przedawnienia wskazany przez pozwanego. Na podstawie art. 118 zd. pierwsze k.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem

działalności gospodarczej - trzy lata. W doktrynie dominuje stanowisko, że kredyt spłacany w ratach jest w istocie świadczeniem jednorazowym, a nie okresowym, bowiem stanowi jedną całość. Żądania powodów o zapłatę opierały się na żądaniu zwrotu świadczenia nienależnego, czyli art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

Zgodnie z przepisami intertemporalnymi- art. 5 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy Kodeks cywilny i niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104) do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym. W związku z tym, w niniejszej sprawie liczy się 10-letni termin przedawnienia. Ponadto w oparciu o stanowisko (...) wyrażone w wyroku z dnia 22.04.2021 r. (sygn. C-485/19) bieg przedawnienia roszczeń z tytułu zawartych w umowie klauzul niedozwolonych biegnie od momentu powzięcia wiedzy o nich. Nawet gdyby za chwilę powzięcia wiadomości o istnieniu klauzul abuzywnych uznać wejście w życie ustawy tzw. antyspreadowej, co nastąpiło w lipcu 2011 r., obowiązujący powoda 10-letni okres przedawnienia i tak w dniu wniesienia pozwu jeszcze nie upłynął. Pozew w niniejszej sprawie został wniesiony dnia 19 listopada 2020 r. zatem zarzut przedawnienia zgłoszony przez pozwanego jest nieuzasadniony. Ponadto umowa kredytu nie została wypowiedziana, a powodowie w pozwie wniesli o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego. Takie roszczenia się natomiast nie przedawniają.

Sąd zważył, że zgodnie z przepisem art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przesłanką dopuszczalności powództwa o ustalenie jest więc w pierwszej kolejności posiadanie interesu prawnego w wytoczeniu takiego powództwa. Interes prawny w szczególności istnieje wówczas gdy dokonanie ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa jest niezbędne do usunięcia stanu niepewności w tej kwestii a więc w sytuacji gdy np. sporne jest między stronami, tak jak miało to miejsce w niniejszej sprawie, czy zawarta przez nie umowa jest ważna. Co do zasady przyjmuje się również, że strona nie posiada interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie gdy może wystąpić z dalej idącym roszczeniem np. o zapłatę.

W przedmiotowej sprawie powodowie połączyli w jednym pozwie żądanie ustalenia nieistnienia umowy z żądaniem zapłaty kwoty odpowiadającej dotychczas spełnionych przez nich w związku z jej wykonywaniem świadczeń. Przesłanką uznania za uzasadnione żądania zapłaty jest niewątpliwie ustalenie nieistnienia umowy, jednak w ocenie Sądu w realiach niniejszej sprawy nie pozbawia to powodów interesu prawnego do uzyskania odrębnego ustalenia nieistnienia umowy. Umowa stron została zawarta na 30 lat, a więc wiązałyby ona strony do 2038 r. Roszczenie o zapłatę dotyczy natomiast wyłącznie dotychczas dokonanych przez powodów wpłat na rzecz pozwanego. Dokonanie ustalenia co do ważności umowy stron, a w konsekwencji jej nieistnienia usunie więc stan niepewności co do sytuacji prawnej stron w przyszłości. W tej sytuacji w ocenie Sądu powodowie posiadają interes prawny w ustaleniu nieistnienia przedmiotowej umowy.

Oceniając zasadność żądania ustalenia nieistnienia umowy stron Sąd badał czy umowa ta odpowiada istocie umowy kredytowej, czy w chwili jej zawarcia zawierała klauzule abuzywne naruszające równowagę interesów stron oraz czy nie naruszała zasad współżycia społecznego w zakresie uczciwości w obrocie gospodarczym.

Dokonując powyższych ocen Sąd w pierwszej kolejności ustalił, że bez wątplenia umowa pomiędzy stronami zawarta została z wykorzystaniem przedłożonego przez pozwanego wzorca umowy. Powodowie wyjaśnili w wiarygodny sposób, że przy zawieraniu umowy działali jako konsumenci i nie mieli żadnego wpływu na treść umowy, szczególnie w zakresie jej postanowień, które później uznali za abuzywne. Powodowie W. J. oraz P. J. nie prowadzili działalności gospodarczej, natomiast E. J. prowadziła działalność gospodarczą jako mobilny agent ubezpieczeniowy, przy czym w momencie zawierania umowy wykonywała ją pod innym adresem niż kredytowana nieruchomość (k 244). Miejsce O., (...) zostało wskazane w (...) dopiero w 2017 r. (k 246-248) , przy czym powódka zeznała, iż nie wykonywała jej pod tym adresem, gdyż umawiała z klientami i do nich jechała. Niewątpliwie kredytowana nieruchomość stanowi dom rodzinny powodów i cel mieszkalny jest przeważający a jej związek z działalnością gospodarczą powódki o ile jest jest znikomy. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, iż powodowie działali zawierając umowę kredytową jako konsumenci. Swoboda powodów ograniczyła się jedynie do możliwości zawarcia bądź odmowy zawarcia umowy o

kredyt. Twierdzenia powodów są w ocenie Sądu w pełni wiarygodne, trudno bowiem uznać za prawdopodobne, że pozwany zgadzałby się na negocjacje w odniesieniu do tych postanowień umowy, które były z jego punktu widzenia niezbędne do udzielenia kredytu waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego.

Istotą umowy kredytowej zgodnie z przepisem art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe jest to, że przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Tak więc zgodnie z tym postanowieniem przepisów prawa bankowego kredytobiorca zobowiązany jest do zwrotu określonej kwoty środków pieniężnych, którą jest kwota kapitału mu udostępnionego i przez niego wykorzystanego. Bank może więc żądać wyłącznie zwrotu kwoty kapitału wraz z odsetkami oraz zapłaty prowizji. W celu zweryfikowania czy umowa jest należycie wykonywana konieczne jest ściśle i precyzyjne określenie kwoty kapitału kredytu albowiem rzutuje ona bezpośrednio na obowiązki kredytobiorcy, stanowi ona bowiem podstawę ustalenia wysokości poszczególnych rat jak i salda kredytu po dokonaniu zapłaty każdej z rat.

W ocenie Sądu niewątpliwie dopuszczalne jest stosowanie w umowach kredytowych klauzul waloryzacyjnych polegających na powiązaniu zobowiązań pieniężnych stron z innym miernikiem wartości np. z walutą obcą to jednak nie może to równocześnie prowadzić do nałożenia na strony dodatkowych obciążeń zwiększających wynagrodzenie banku.

W przedmiotowej sprawie na skutek wprowadzenia do umowy stron przepisów zawartych w w/w postanowieniach umowy i regulaminu, zobowiązanie strony powodowej nie zostało ściśle określone, a ponadto wprowadzało możliwość uzyskania przez bank dodatkowego wynagrodzenia, które nie jest przewidziane w art. 69 ust 1 ustawy prawo bankowe.

W ocenie Sądu powyższe postanowienia umowy pozostawiały pozwanemu możliwość jednostronnego kształtowania wysokości zobowiązań powodów, albowiem kurs franka szwajcarskiego ustalany był przez pozwanego w oparciu o ustalone przez niego kryteria. Powodowie natomiast pozbawieni byli jakiegokolwiek wpływu na sposób ustalania tego kursu, a faktycznie nie mieli nawet możliwości kontroli prawidłowości ustalania tego kursu wg kryteriów banku. Równocześnie pozwany określając w w/w postanowieniach umowy wg jakiego kursu dokonywane będą rozliczenia stosował zarówno kurs sprzedaży jak i kurs kupna ustalony w swoich tabelach. Metoda ta powodowała, że pozwany uzyskiwał dodatkowe wynagrodzenie za korzystanie przez powodów z kredytu wynikające z różnic kursu sprzedaży i kupna franka albowiem kwestionowane postanowienia umowy były tak ukształtowane, aby korzyści z różnicy kursu kupna i sprzedaży podczas spłaty kredytu czerpał pozwany.

W ocenie Sądu w sytuacji gdy umowa zawiera zapisy, które dopuszczają dowolną waloryzację, to jest ona niezgodna z przepisami art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 358¹ § 2 i 5 k.c., ponieważ rażąco narusza interesy konsumenta.

Powyższe postanowienia umowy stron pozostawiające wyłącznie pozwanemu sposób ustalania kursu franka szwajcarskiego należy uznać za niedozwolone, gdyż dawały mu możliwość narzucenia sposobu ustalania wysokości kwoty podlegającej zwrotowi, a w konsekwencji również wysokości rat i odsetek, a więc głównych świadczeń kredytobiorcy. Na podstawie art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Natomiast art. 385¹ § 1 k.c. opisuje niedozwolone postanowienia umowne i na jego podstawie postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z definicją zawartą w art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to

do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta i właśnie z takimi okolicznościami mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Jak to zostało już wcześniej wskazane wyniki postępowania dowodowego w sposób jednoznaczny potwierdzają stanowisko powodów, że kwestionowane przez nich klauzule nie zostały przez nich uzgodnione z pozwanym. Nie było żadnej możliwości negocjacji umowy w tym zakresie. Jednocześnie w ocenie Sądu nie ma znaczenia dla dokonywanej oceny to, w jaki sposób pozwany rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja kursu banku do kursu rynkowego, bowiem nie są to okoliczności istotne na gruncie art. 385² k.c. oraz oceny możliwego naruszenia interesów konsumenta. Zwrócić należy natomiast uwagę na fakt, że postanowienia umowy dawały przedsiębiorcy nieograniczoną swobodę w wyznaczaniu kursu waluty, a co za tym idzie również wysokości zobowiązań konsumenta. Tym samym powyższe postanowienia umowne należy traktować jako abuzywne albowiem rażąco naruszały interesy konsumentów.

W ocenie Sądu abuzywność zapisów umowy powinna być badana na moment dokonywania czynności prawnej przez konsumenta z przedsiębiorcą. Z związku z powyższym, argument pozwanego dotyczący wprowadzenia tzw. ustawy antyspredowej nie miał znaczenia w niniejszej sprawie. Nie mogą być brane pod uwagę zmiany w ustawodawstwie wprowadzane po zawarciu umowy oraz sposób wykonywania umowy przez przedsiębiorcę, w szczególności zmiany w treści stosunku prawnego, który z powodu jego ukształtowania a priori jest nieważny od samego początku.

Z uwagi na uznanie przez Sąd abuzywności klauzul waloryzacyjnych, konieczne jest przeanalizowanie możliwych skutków prawnych, do których prowadziłoby wyeliminowanie ich z umowy stron. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c., postanowienia te nie wiązałyby powodów i to od momentu zawarcia umowy kredytowej. Powyższe rozstrzygnięcie powoduje, że postanowienia te stają się bezskuteczne wobec nich, lecz jednocześnie powoduje to powstanie pewnego rodzaju „luki” w stosunku prawnym. W związku z tym powstaje problem możliwości uzupełnienia umowy innymi postanowieniami. Z orzecznictwa (...) wynika, że nic nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy zastąpił nieuczciwe postanowienie umowne przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym. Jednakże orzecznictwo sądów krajowych wielokrotnie potwierdzało, że w polskim systemie prawnym nie istnieją przepisy o charakterze deklaratywnym, które mogłyby „wypełnić” powstałe w umowie braki.

Sąd uznał, iż utrzymanie umowy w pozostałym zakresie również nie jest możliwe, ponieważ uniemożliwi to jej wykonanie. Należy zauważyć, że zgodnie z wyrokiem (...) z dnia 3 października 2019 r. (w sprawie C-260-18), sąd krajowy nie jest również władny uzupełniać powstałej wobec uznania za bezskuteczne niektórych z postanowień umowy luki poprzez odwołanie się do kursu średniego NBP, nie można bowiem ustalić w niniejszej sprawie w drodze wykładni oświadczeń woli zawartych w umowie aby strony ustaliły przeliczanie (...) wobec (...) w oparciu o średni kurs NBP. Orzeczenia zaś (...) wydane na gruncie porządku prawnego innego Państwa członkowskiego (np. W.), nie mogą być wprost przełożone na grunt prawa polskiego, gdzie możliwość sądowej ingerencji w treść stosunku zobowiązaniowego i wskutek tego zmiany zakresu praw i obowiązków stron (orzeczenia prawnokształtujące) jest ograniczona do przypadków wskazanych w ustawie.

Powodowie wskazali również na brak należytej informacji o istnieniu ryzyka kontraktowego co stanowiło naruszenie zasad współżycia społecznego takich jak zachowanie zasady uczciwości w obrocie gospodarczym. Jak to zostało już wcześniej wskazane w ocenie Sądu dopuszczalne było w dacie zawarcia spornej umowy stosowanie w umowach kredytowych klauzul waloryzacyjnych polegających na powiązaniu zobowiązań pieniężnych stron z innym miernikiem wartości np. z walutą obcą, tak jak zostało to dokonane w przedmiotowej sprawie. W sytuacji takiej pozwany jako profesjonalista powinien przedstawić konsumentowi w sposób wyczerpujący i jasny sposób, wszelkie konsekwencje i niebezpieczeństwa stosowania klauzuli waloryzacyjnej.

Bez wątplenia zasadniczą przyczyną wystąpienia przez powodów z pozwem w niniejszej sprawie jest to, iż w okresie po zawarciu umowy nastąpił znaczący wzrost kursu franka szwajcarskiego, który spowodował poważny wzrost wysokości ich zobowiązań wobec pozwanego. W tym kontekście dla oceny zasadności żądań powodów podstawowe znaczenie ma

to, czy zostali oni w sposób należyty pouczeni przez pozwanego o wszystkich ewentualnych konsekwencjach zawarcia umowy waloryzowanej kursem (...).

Z wiarygodnych w tym zakresie zeznań powodów wynika, że osoba przedstawiająca im ofertę zawarcia umowy kredytowej informując o możliwości wzrostu kursu franka nie przedstawiła powodom symulacji jak będzie kształtował się ich kredyt, saldo i rata po wzroście kursu franka w określonym przedziale. W ocenie Sądu takie przedstawienie niebezpieczeństw związanych z zawarciem umowy waloryzowanej do (...) spowodowało, że powodowie podpisując powyższe oświadczenie faktycznie nie mieli świadomości, iż całe nieograniczone niczym ryzyko wzrostu kursu franka w okresie 30 lat na jaki zawarta została umowa obciąża ich jako kredytobiorców.

W ocenie Sądu pozwany jako profesjonalista dysponujący specjalistami z dziedziny finansów i mający dostęp do danych dotyczących historycznych zmian kursów walut powinien powodom, jako konsumentom, przedstawić w sposób jasny skalę ryzyka związanego z zawieraniem długoterminowej umowy kredytu, w której wysokość zadłużenia uzależniona jest od wahań waluty obcej. Tylko takie przedstawienie ewentualnego ryzyka, z wyraźnym zastrzeżeniem, że ewentualny wzrost kursu franka nie jest niczym ograniczony i że wszelkie tego konsekwencje ponosić będą pozwani można uznać za rzetelną informację umożliwiającą konsumentowi podjęcie świadomej decyzji. Rzetelne przedstawienie ryzyka związanego z zawarciem tego rodzaju umowy mogłoby mieć zasadniczy wpływ na to, czy powodowie zawarliby niniejszą umowę.

Powyższe okoliczności wskazują w ocenie Sądu na to, że brak należytej informacji o nieograniczonym ryzyku kursowym stanowił naruszenie zasad współżycia społecznego, takich jak zasada uczciwości i rzetelności w obrocie gospodarczym.

Zgodnie z przepisem art. 58 § 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego natomiast zgodnie z przepisem art. 58 § 1 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą, albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, a w szczególności ten, że w miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W przedmiotowej sprawie jak to zostało wcześniej wskazane umowa zawarta przez strony z uwagi na naruszenie zasad współżycia społecznego jest nieważna. Również zawarcie w jej treści wskazanych wcześniej klauzul niedozwolonych powoduje jej nieważność. Jednocześnie podkreślić należy, że warunkiem zawarcia umowy w 2008 r. było zastosowanie w jej treści zakwestionowanych w toku procesu w niniejszej sprawie postanowień umownych, tak więc nie jest możliwe uznanie, iż umowa ta jest ważna po wyeliminowaniu z jej treści tych postanowień. Zmiana taka całkowicie zmieniłaby treść i warunki umowy.

Mając powyższe na względzie Sąd ustalił, iż umowa nr (...) zawarta pomiędzy powodami E. J., W. J. oraz P. J., a (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. z dnia 20 czerwca 2008 r. jest nieważna (pkt 1 wyroku).

Sąd uznał, że żądanie główne o zapłatę jest zasadne w całości, tj. co do kwoty 32.245,57 zł oraz kwoty 48.615,62 CHF tytułem zwrotu świadczeń uiszczonych przez powodów w związku z nieważnością umowy kredytu. Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową, ten obowiązany jest do jej zwrotu. W niniejszej sytuacji zasadność roszczenia głównego Sąd rozważył w oparciu o przepis art. 409 k.c., zgodnie z którym obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Najbardziej kluczową kwestią jest wykładnia sformułowania „zużył” lub „utracił” w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Wykładnia językowa nie prowadzi do wystarczającego rezultatu. Nakazuje bowiem jedynie badać stan wzbogacenia strony, która uzyskała korzyść majątkową. Nie można natomiast jednoznacznie stwierdzić, czy roszczenia stron należy rozpatrywać zupełnie od siebie niezależnie, czy też świadczenie wzajemne należy brać pod uwagę jako element stanu majątkowego strony wpływający na wysokość wzbogacenia. W doktrynie problem ten dostrzegany był jako spór pomiędzy zwolennikami tzw. teorii dwóch kondykcji i tzw. teorii salda. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. (sygn. III CZP 6/21), należy rozpatrzyć ten aspekt wedle teorii dwóch kondykcji. W związku z tym, w przypadku następczej nieważności umowy, po obu jej stronach występują dwa niezależne od siebie roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Z takim przypadkiem mamy do

czynienia w niniejszej sprawie, dlatego Sąd przyjął za słuszny wskazany pogląd SN. Konsekwencją powyższego było uwzględnienie roszczenia głównego o zapłatę, w kwocie wskazanej przez powodów. Kwoty składające się na to roszczenie nie zostały skutecznie zakwestionowane przez pozwanego, bowiem powodowie oparli się na zaświadczeniu z banku o dokonanych wpłatach (k. 54-59 akt).

W tym miejscu Sąd wskazuje, że na rozprawie w dniu 25 października 2021 r. pełnomocnik pozwanego złożył w obecności powodów ewentualny zarzut zatrzymania, co do kwoty 292.860,92 zł.

Sąd zważył i zastosował w niniejszej sprawie art. 496 k.c. i 497 k.c. Zgodnie z ich treścią jeżeli skutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Powyższe stosuje się odpowiednio w razie rozwiązania lub nieważności umowy wzajemnej (art. 497 k.c.). Nie ulega wątpliwości, iż pozwany przekazał na rzecz powodów kapitał kredytu, a powodowie w zamian zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami, co przesądza o wzajemności zobowiązania. Nawet biorąc pod uwagę, iż umowa kredytowa nie jest umową wzajemną, wskazane przepisy należałoby zastosować na zasadzie a maiori ad minus (por. uchwała SN z dnia 16 lutego 2021, IIICZP 11/20).

Dla skuteczności zarzutu zatrzymania nie jest, odmiennie od zarzutu potrącenia, konieczne aby przysługujące dłużnikowi roszczenie stanowiące jego podstawę było wymagalne, tj. m.in. aby nadszedł termin spełnienia świadczenia (określany w tym przypadku na podstawie art. 455 k.c.). Stanowisko takie znajduje oparcie w różnicy pomiędzy treścią artykułów 496 i 498 k.c., a także odmiennym celem jaki związany jest z realizacją zarzutu zatrzymania (zabezpieczenie swojego roszczenia) i zarzutu potrącenia (jego realizacja). Jednocześnie realizacja prawa zatrzymania następuje przez jednostronne oświadczenie woli, które prowadzi do zahamowania skuteczności roszczenia strony przeciwnej. Pełnomocnik pozwanego posiadał stosowne pełnomocnictwo do składania oświadczeń materialnoprawnych, w tym zarzutu zatrzymania, który złożył obecnym na rozprawie w dniu 25 października 2021 r. powodom.

Tym samym Sąd zamieścił w wyroku zasądzającym zwrot świadczenia powodom zastrzeżenie uzależniające wykonanie tego obowiązku przez pozwanego od jednoczesnego zaoferowania świadczenia zwrotnego przez powodów albo zabezpieczenia jego spełnienia. Należy przy tym uznać, że złożony zarzut zatrzymania nie może być postrzegany jako warunkowy, w znaczeniu postawienia warunku zawieszającego lub rozwiązującego. Jego warunkowość oznacza wyłącznie związek go jedynie z roszczeniem głównym, a nie z ewentualnym. W przypadku zatem pozytywnego rozstrzygnięcia o żądaniu głównym, zarzut ten jest w istocie kategorięczny.

Mając powyższe okoliczności na względzie w punkcie 2 wyroku, Sąd na podstawie art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 58 k.c. w zw. z art. 496 k.c. i 497 k.c. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 32.245,57 zł oraz kwotę 48.615,62 CHF z tym, że spełnienie świadczenia powinno nastąpić za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów pozwanemu kwoty 292.860,92 zł albo zabezpieczeniem roszczenia pozwanego o zapłatę tej kwoty.

W pkt 3 wyroku Sąd oddalił powództwo w pozostałym zakresie, tj. co do żądania zasądzenia odsetek. Sąd podziela pogląd zaprezentowany w orzecznictwie, iż skuteczne skorzystanie przez stronę z prawa zatrzymania wzajemnego świadczenia pieniężnego wyłącza opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia (wyrok z dnia 31 stycznia 2002 r., IV CKN 651/00, OSNC 2002/12/155).

O kosztach procesu orzeczono w punkcie 4 wyroku z uwzględnieniem wyniku sprawy, którą pozwany przegrał w całości. Zgodnie z treścią art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Na koszty procesu, które ponieśli powodowie składały się opłata od pozwu – 1.000 zł, koszty zastępstwa procesowego – 10.800 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł. Z tego tytułu zasądzono od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.817 zł (1.000 zł + 10.800 + 17 zł) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu. Wysokość przyznanych powodom kosztów zastępstwa procesowego Sąd ustalił na podstawie

§ 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Sąd wskazuje, że wniosek strony powodowej o przyznanie kosztów zastępstwa w podwójnej wysokości nie zasługiwał na uwzględnienie, gdyż wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie nie uzasadniał zasądzenia kosztów w podwójnej wysokości, a zasądzona stawka w pełni uwzględniała jego udział w sprawie.

Sędzia Ewa Gatz - Rubelowska